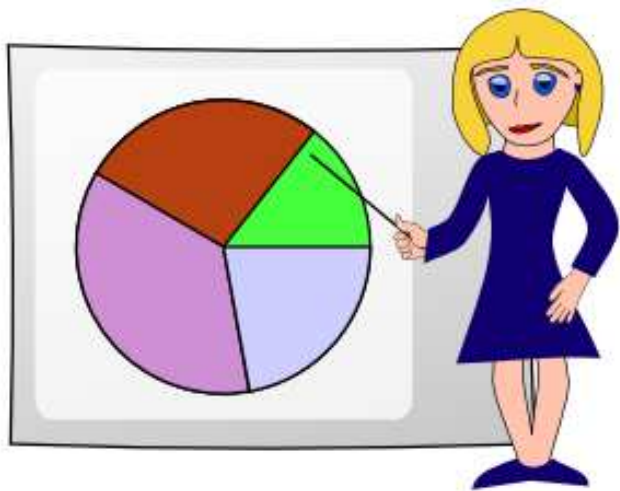

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_CJL_634
Předmět:	Český jazyk a literatura
Tematický okruh:	Komunikační a slohová výchova
Autor, spoluautor:	Mgr. Petra Lefanová
Název DUMu:	Slohové útvary odborného stylu
Pořadové číslo DUMu:	14
Stručná anotace:	Prezentace seznamuje žáky se slohovými útvary odborného funkčního stylu a jejich stručnou charakteristikou. Přináší rozdělení stylů podle stupně odbornosti.
Ročník:	2.
Obor vzdělání:	63-41-M/01 Ekonomika a podnikání, 65-42-M/02 Cestovní ruch, 66-41-L/01 Obchodník
Metodický pokyn:	Prezentace slouží jako doplněk pro výklad učitele. Některá cvičení žáci zpracují písemně, závěrečné otázky mohou sloužit jako kontrolní test.
Výsledky vzdělávání:	Žák chápe podstatu odborných textů, orientuje se ve vybraných slohových útvarech, zná jejich stručnou definici, příznačné rysy.
Vytvořeno dne:	17. 8. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Slohové útvary odborného stylu

Připomenutí...

**styly podle stupně
odbornosti**

- vědecký
-prakticky
odborný

populárně
naučný

učební

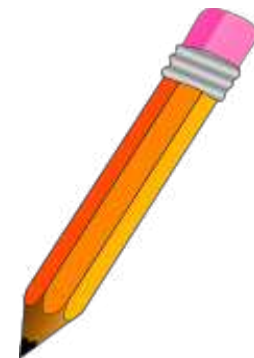
Styly

Prakticky odborný – obrací se na znalého adresáta

- adresát zná základní problematiku a rozumí termínům

Vědecký – je určen pro odborníky v daném oboru

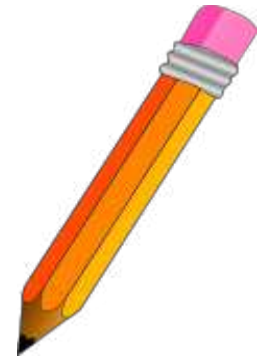
- užívá množství odborných slov a spojení
- pro laika je text nesrozumitelný

Styly

Populárně naučný – styl zaměřen na laiky nebo začátečníky vědního oboru

- užívá základní pojmosloví
- není detailní

Učební – předává odborné poznatky

- text ale musí být podán tak, aby tomu **cílová skupina** čtenářů porozuměla
- jedná se hlavně o školní učebnice, skripta

Slohové útvary odborného stylu

Útvarů je mnoho:

- **disertace** – rozsáhlá vědecká rozprava (např. doktorská)
- **monografie** – knižní odborná publikace
- **studie** – vědecká rozprava menšího rozsahu
- **diskuse** – následuje po odborném referátu
- **beseda** – konverzace na odborné téma probíhající mezi několika účastníky
- **kritika** – uvažuje, hodnotí, posuzuje jednání, dílo
- **recenze** – zpravidla hodnotí nové literární dílo

Slohové útvary odborného stylu

Odborný referát

- slohový postup: **informační, popisný, výkladový**
- informuje o **výsledcích určité činnosti** (bádání) – např. nové fyzikální, chemické pokusy, astrologické objevy, ...
- úkol: rozebrat určitý problém
- autor bere v **úvahu cílového adresáta** – volba jazykových prostředků
- důležitá přehlednost
- **mluvený** – ! kontakt s posluchači, reakce na dotazy, kontaktné prostředky
- **psaný** – v odborných časopisech

Slohové útvary odborného stylu

Odborný popis

- slohový postup: **popisný i výkladový**
- podává informace odborníkům
- **popisuje odborný jev** nebo činnost, na jejich části a vztahy mezi nimi
- přesné formulace definic
- v závislosti na stupni odbornosti jsou termíny vysvětleny buď **vsuvkou** (v závorce, mezi pomlčkami) nebo v **následující větě**

Slohové útvary odborného stylu

Návod

- praktické poučení jak pracovat s přístrojem, spotřebičem, nástrojem...

Popis pracovního postupu

- popisuje pravidelný děj
- vystihuje činnost přesně tak, jak jednotlivé kroky jdou za sebou
- např. kuchařský recept, návod na pletení svetru, přesazování květin

Slohové útvary odborného stylu

Esej

- slohový postup: **úvahový, výkladový**
- druh úvahy na odborné téma
- mísí se v něm prvky odborného stylu s **uměleckým**
- výrazný prostor pro **autorský styl** – specifická volba jazykových prostředků (expresivní, umělecké výrazy)
- cíl: **zamyslet se** do hloubky nad kulturními, společenskými, filozofickými problémy

Slohové útvary odborného stylu

Výklad

- slohový postup: výkladový
- cíl: vysvětlení nějakého jevu nebo problematiky z oblasti vědy, techniky, hospodářství, umění
- výklad problematiku zdůvodňuje, vysvětluje podmínky vzniku, trvání, následky, podstatu
- výklad je základem učebnic, odborných časopisů, publikací

Slohové útvary odborného stylu

Výklad

kompozice:

- postup od definice k objasnění konkrétních jevů – **metoda deduktivní** (dedukce)
- postup od konkrétních jevů k vyvození obecných závěrů – **metoda induktivní** (indukce)
- **Typy výkladu:**
  - statický – na začátku je vytčena podstata jevu
  - dynamický – vyprávěcí prvky, dějová slovesa

Slohové útvary odborného stylu

Výklad – kompozice:

- typická je klasická triáda

I. Úvod

II. Vlastní výklad (vytčení cílů, použité metody, konkrétní výklad, definice)

III. Závěr – shrnutí, vyvození závěrů, využití v praxi, význam, přílohy

Slohové útvary odborného stylu

Úvaha

- **vysvětluje nebo hodnotí** nějaký problém nebo jev
- je ve **všech funkčních stylech** (s výjimkou administrativního)
- většinou **subjektivní** a expresivní ráz
- záleží na zkušenostech, znalostech, praxi pisatele
- témata jsou různá – všechny oblasti lidské činnosti
- úvaha, která hlavně hodnotí = kritika (kritice je blízká recenze)
- cíl: není poučit, ale **zamyslet se** a podněcovat k zamyšlení i čtenáře

Slohové útvary odborného stylu

Úvaha

Kompozice vychází z trojího principu:

1. od obecných myšlenek přes konkrétní příklady opět k obecným myšlenkám
2. od obecných myšlenek k jednotlivým faktům
3. od jednotlivých faktů k obecným závěrům

Jazykové prostředky

- podstatná jména (smysl, význam, cíl, problém)
- hodnotící přídavná jména
- řečnické otázky

Cvičení

1. Popište jednoduchý přístroj ve vaší domácnosti

- vrtačka, kuchyňská váha, kuchyňský robot, vysavač, pračka, myčka, rychlovarná konvice

2. Poradte čtenářům časopisu

- jak v zimě předejít chřipce, jak si vyrobit bižuterii, jak se hraje karetní hra, jak pověsit obrázek na zeď

3. Napište popis pracovního postupu

- jak uháčkovat kabelku, jak uvaříte vaše oblíbené jídlo, jak vyměníte prasklou žárovku

4. Napište kratší úvahu na téma:

- Co je pro život nejdůležitější?
- Kdo může být mou láskou?
- Klady a zápory technického rozvoje.

Závěrečný test

1. Jaké styly podle stupně odbornosti rozeznáváme?
2. Může být odborný styl mnohoznačný? Vysvětlete.
3. Jakým způsobem mohou být v textu vysvětleny termíny?
4. Jaký je rozdíl mezi prakticky odborným a populárně naučným textem?
5. Vysvětlete pojem *cílová skupina čtenářů*.
6. Vysvětlete pojem dedukce.
7. Je odborný text věnován pouze odborníkům?
8. Co má za úkol *úvaha*?
9. Jaké vlastnosti jsou příznačné pro *termín*?

Zdroj

- SOCHROVÁ, Marie. *Český jazyk v kostce pro SŠ*. 2. vyd. Praha: Fragment, 2010. ISBN 978-80-253-0950-6.
- MUŽÍKOVÁ, Olga. *Odmaturuj z českého jazyka*. 2. vyd. Brno: DIDAKTIS spol. s r. o., 2002. ISBN 80-86285-36-7.
- HOFFMANNOVÁ, Jana, JEŽKOVÁ, Jaroslava, VAŇKOVÁ, Jana. *Komunikace a sloh: Učebnice českého jazyka pro střední školy*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2009. ISBN 978-80-7238-780-9.
- obrázky ze sady klipartů -<http://www.pdclipart.org/index.php>